FIL-QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

L-ONOR. IMHALLEF ANTHONY VELLA

Seduta ta' nhar il-Erbgha, 3 ta' April, 2019

Rikors nru: 154/18 AGV

AB (620517L)
Vs
CD (295474M)

Il-Qorti,

Rat ir-rikors tar-rikorrent ipprezentat fil-14 ta' Gunju, 2018 mill-attur, li permezz tieghu ppremetta u talab is-segwenti :-

1. Il-partijiet izzewwgu fid- 19 ta' Dicembru 2009, liema zwieg kien gie registrat fir-Registru Pubbliku ta' Malta, bin-numru ta' registrazzjoni 2189/2009 u dan kif jindika c-certifikat anness bhala Dokument A.

2. Peress illi l-kunsens tar-rikorrenti gie miksub b' qerq xi kwalita' tal-parti l-ohra hekk li fixxklet serjament il-hajja mizzewwga- Art 19(1)(c) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta.

3. Peress li l-kunsens kien ivvizzjat b' difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewwga jew fiq id-drittijiet u dmirijet essenzjali taghha, jew b' anomalija psikologika serja li taghmilha impossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg -Art 19(1)(d) Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.

4. Peress illi l-kusens ta' wahda mill-partijiet gie miksub bl-eskluzjoni posittiva taz-zwieg innifsu , jew ta'xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewwga, jew tad-dritt tal-att taz-zwieg- Art 19(1)(f) Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.

5. Peress illi tant dan iz-zwieg ma kellux isir tant illi l-partijiet sseperaw permezz ta' kuntatt ta' separazzjoni personali datat 8 ta' ta' Frar tas-sena 2018, maghmul fl-atti tan-Nutar Pubbliku Dottor Henri Darmanin.

6. Peress illi l-partijiet ma kellhomx ulied mill-istess zwieg.

Illi ghalhekk r-rikorrenti tilob lil dina l-Onorabbli Qorti sabiex:

1. Tiddikjara illi z-zwieg kontrattat bejn il-partijiet fid-dsatax ta' Dicembru 2009, huwa null ai temini tal-artikolu 19 tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta u ghal finijiet u effetti kollha tal-Ligi.

Bl-ispejjez.

Il-konvenuta hija ngunta biex tidher ghall-subizzjoni.

Rat li l-intimata baqghet ma ressqitx ir-risposta taghha.

Rat l-atti u d-dokumenti kollha esebiti;

Rat l-affidavit tal-attur, u tax-xhieda mressqa minnu;

Ikkunsidrat:

Illi din il-kawza tittratta t-talba ghal dikjarazzjoni ta' nullita' fiz-zwieg iccelebrat bejn il-partijiet. Il-konvenuta baqghet kontumaci, minkejja li kienet debitament notifikata. Ghalhekk il-Qorti ghandha biss il-provi mressqa min-naha tal-attur. Madankollu, ghalkemm jista' jidher li ma hemmx kontestazzjoni ghat-talba tieghu, l-attur xorta jehtieg li jipprova l-kaz tieghu, u cioe' li z-zwieg ta' bejnu u l-konvenuta kien ivvizzjat b'difett serju tant li jirrendih null ai termini tal-ligi. Il-principju f'kawzi bhal dawn huwa dejjem favur zwieg li huwa prezunt validu. Kif qalet tajjeb il-Qorti tal-Familja fil-kawza fl-ismijiet "AC v. BCD", deciza fit-12 ta' Dicembru, 2018, (Rik. Nru 167/15RGM):

> "Huwa pacifiku illi z-zwieg huwa istitut ta' ordni pubbliku u bhala tali ghandu jgawdi minn dawk is-salvagwardji li jixraqlu u li huma necessarji biex jiggarantixxu l-importanza u s-serjeta` li dan l-istitut ghandu fis-socjeta`. Appuntu ghal din ir-raguni, il-kuntratt taz-zwieg ma huwiex regolat biddispozizzjoniiet generali in materja ta' kuntratti li nsibu fil-Kodici Civili izda b'*lex specialis* taht il-Kap. 255, li telenka ir-ragunijiet li minhabba fihom zwieg jista' jigi dikjarat li huwa minghajr effett. Inoltre, tezisti a favur iz-zwieg prezunzjoni ta' validita` illi tesigi li z-zwieg ma ghandux jigi dikjarat li huwa invalidu, jekk ma jitressqux ghas-sodisfazzjon pjen tal-qorti, provi cari u konkreti li jezistu ragunijiet gravi u serji u eccezzjonali skond kif trid il-Ligi, li jiggustifikaw talba ghan-nullita`:-
>
> "*Irid mill-ewwel jigi senjalat principju fondamentali fil-ligi civili u cioe' li zzwieg bejn il-kontendenti ghandu jkun prezunt li jkun wiehed validu. Ghalhekk huwa dover assolut ta' kull parti fil-kawza li taghmel prova sodisfacenti ta' lallegazzjonijiet rispettivi taghha dwar l-allegazzjoni cioe' li z-zwieg kien null, ghaliex l-oneru tal-prova huwa dejjem fuq spallejn min jallega.*"[1]

[1] **Joseph Zammit vs Bernadette Zammit**, deciza mill-Qorti ta' l-Appell, 27 Jannar 2006.

In-nullita` taz-zwieg hija ghalhekk eccezzjoni ghar-regola ta' validita` u konsegwentement, kull talba biex zwieg jigi dikjarat li qatt ma kien, ghandha titqies b'cirkospezzjoni filwaqt li tinghata wkoll interpretazzjoni ristrettiva[2]:-

"Iz-zwieg huwa wiehed mill-kuntratti l-aktar essenzjali ghas-socjeta' u bla dubju ta' xejn huwa ta' ordni pubbliku li l-Qorti trid tersaq lejh bl-aktar rispett… Ghall-Qorti n-nullita' hija haga serjissima u eccezzjonali bbazata fuq ir-rekwiziti legali, u bhala materja eccezzjonali trid tkun interpretata restrittivament".

Finalment, fis-sentenza **Anna Tonna vs Alexander Tonna**[15], il-Qorti ta' l-Appell ghamlet dan l-insenjament:-

"F'materja ta' żwieg illi huwa ta' ordni pubbliku, ma tistax tagħmilha daqshekk facli li parti tirrepeti kliem il-ligi u l-parti l-oħra tammetti u b'hekk jirrendu ż-żwieg annullabbli bl-iktar mod facli u espedjenti. Hawn ma aħniex fil-kamp ta' kreditu likwidu jew responsabbilta' ta' xi kolliżjoni imma f'kamp liktar delikat u serju u l-Qorti ma tistax tħalli nies li kapriccożament wara xi żmien ta' żwieg jiddeciedu illi kellhom nuqqas ta' diskrezzjoni fuq iż-żwieg u meta jkollhom sieħba jew sieħeb ieħor jerggħu jakkwistaw malajr din iddiskrezzjoni u jsiru maturi. Fejn jirriżultaw verament ragunijiet għallannullament tiegħu l-istess żwieg għandu jigi annullat pero` dan ma għandux ikun sabiex jkunu akkomodati l-kapricci ta' dak jew l-ieħor. Għalhekk ilkawżali għall-annullament għandha tirriżulta cara u mingħajr dubju."

Ghalhekk, f'kull kaz, il-Qorti ghandha tgharbel il-provi u abbazi ta' dawk il-provi migjuba, tqis jekk jirrizultawx ragunijiet cari u serji li huma kontemplati mil-Ligi u li jwassluha ghall-konvinciment li z-zwieg huwa tassew invalidu.

Ikkunsidrat;

---

[2] **Carmel Farrugia vs Pauline Farrugia**, deciza mill-Qorti ta' l-Appell, 12 Lulju 1987. [15] Deciza 6 Novembru 1991.

Ezami tal-premessi u kawzali imressqa mill-attrici fir-Rikors promotur juri illi hija qed issejjes il-kawza minnha intavolta fuq tliet 'caput nullitatis' li l**Artikolu 19 tal-Kap. 255** jipprovdi dwarhom. In tema legali, it-test tal-ligi rilevanti ghall-pretensjonijiet tal-attrici huwa s-segwenti:-

"19 (1) B'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, zwieg ikun null:-

c) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita` tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga;

d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha impossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg;

omissis

f) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga.

Nullita` taht l-Artikolu 19(1)(c)

c) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita` tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga;

Huwa pacifiku fil-gurisprudenza tal-qrati taghna l-elementi mehtiega biex tigi ravvizata n-nullita` taht dan is-subinciz, li jridu jikkonkorru b'mod kumulattiv is-segwenti rekwiziti:-[3]

"*(1) il-qerq perpetrat bil-hsieb li wiehed jikseb il-kunsens tal-parti;*

(2) li l-qerq ikun incida fuq il-kunsens tal-parti;

(3) li l-qerq ikun jirrigwarda xi kwalita' tal-parti l-ohra; u

(4) li din il-kwalita' tkun tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga."

Fis-sentenza fl-ismijiet **Stephen Sciberras vs Av. Francesco Depasquale et nomine** moghtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fid-9 ta' Dicembru 2002, gew hekk elaborati l-elementi li jikkostitwixxu dan il-*caput nullitatis*:-

"Sabiex ikun hemm nullita' ta' zwieg fuq il-bazi li l-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita' tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixxkel serjament il-hajja mizzewga, huwa mehtieg li tali kwalita':

1. tkun wahda inerenti ghall-persuna u mhux xi att fil-passat;

2. tkun prezenti fil-mument tac-celebrazzjoni taz-zwieg;

3. tkun gravi jew oggettivament jew soggettivament;

4. ma tkunx maghrufa lill-parti l-ohra;

5. tigi mistura frawdolment sabiex jigi ottjenut il-kunsens matrimonjali;

6. trid tipprovoka krizi meta tigi skoperta, ghax inkella jitqies li l-izball ma kienx sostanzjali."

[3] ***Mary Farrugia vs Joseph Farrugia***, decided by The First Hall, Civil Court, 13th March 1995

In kwantu ghall-kwalita` ta' l-oggett tal-qerq – ghaliex mhijiex kull kwalita` tal-konjugi li tikkonfigura fit-termini ta' dan is-subinciz – il-kwalita` ghandha jkollha l-karatteristici li gew imfissrin fis-sentenza **John Borg vs Paula sive Polly Borg**[4]**:-**

"The object of deceit must be a quality of the other contracting party which, in itself, will have to cause serious disturbance in the partnership of conjugal life; with this formula, the legislator intends that the quality **must be** *objectively grave and establishes the partnership of conjugal life as an objective point of reference for the gravity of the quality so that the qualities are related to the essence, properties and ends of marriage. Therefore, those subjective qualities which cannot be objectively reconciled with conjugal partnership are irrelevant and, in this sense, they are merely arbitrary or trivial". (****Viladrich P.J. Matrimonial Consent. Code of Canon Law Annot.****- Caparros, E. et al. ed)1993, Wilson and Lafleur, Montreal).*"

Fis-sentenza **Marica D'Amato vs Philip D'Amato**[5] gie ulterjorment ritenut illi:-

"*Meta l-ligi titkellem "dwar xi kwalita' tal-persuna l-ohra" wiehed jifhem dawk il-kwalitajiet li jikkaratterizzaw fost aspetti ohra l-personalita', kultura, posizzjoni socjali, konvinzjonijiet morali, u edukazzjoni tal-konjugi l-iehor. Dan dejjem b'referenza ghall-mument taz-zwieg. U allura ma jistax jittiehed qies ta' dik il-verita' dwar dawn il-kwalitajiet skoperti wara z-zwieg.*"

In kwantu ghall-element tal-qerq, fis-sentenza fl-ismijiet **Pierina Micallef vs Bentanfous Amor**[19] il-qorti analizzat l-element tal-qerq fil-qafas partikolari tal-kunsens matrimonjali:-

[4] Deciza mill-Prim' Awla fit-22 ta' Mejju 1995.

[5] Decided on 31st January 2003, First Hall, Civil Cout. [19]

Prim'Awla, 9 Dicembru 2002.

“Kwantu ghal "qerq" prospettat fis-subinciz (c) ghall-Artikolu 19(1) tal-Kap. 255, dan certament hu motiv ta' nullita` tal-ftehim jew tal-kuntratt kif hekk del resto jiddisponi l-Artikolu 981(1) tal-Kodici Civili. L-eghmil doluz pero` ma jista' qatt ikun prezunt u ghandu jigi pruvat (Artikolu 981(2)) ... "Il raggiro dev'essere capace di allontanare la ragione e sopraffare la volonta`" (Vol. XXIV P II p 578).” ”

L-istess sentenza tkompli anke fir-rigward tal-Artikoli l-ohra li jiddeterminaw in-nullita’ o meno tal-kuntratt taz-zwieg;

“Qabel xejn, peress illi l-attrici bbazat it-talba taghha ghan-nullita` taz-zwieg sew fuq is-subinciz (1)(f) kif ukoll fuq is-subinciz (1)(d) tal-Artikolu 19 tal-Kap. 255, ghandu jinghad illi diversi drabi gie dikjarat mill-Qrati taghna illi kawza dwar annullament ta’ zwieg imsejsa fuq is-subinciz (1)(f) u fl-istess waqt ukoll fuq is-subinciz (1)(d), ghandha titqies li tikkontjeni talbiet kontradittorji. Ghalkemm ma jidhirx li tali kontradizzjoni twassal ghan-nullita’ tal-att, pero` min-natura taghhom dawn iz-zewg kawzali flimkien inevitabbilment idghajfu lil xulxin.

Dwar l-inkompatibilita’ bejn dawn iz-zewg sub-incizi intqal hekk fis-sentenza **Kenneth Cefai vs Louise Cefai**[6]:-

“Ghar-rigward tal-kompatibilita` tas-sub-artikoli (d) u (f) imsemmija, din il-Qorti, ghal ennesima darba, tirribadixxi li talba bazata fuq dawn iz-zewg kawzali ma tistax, teknikament, treggi. Fil-kawza ***Baldacchino v. Duan****, deciza minn din il-Qorti fit-3 ta’ Dicembru 2010, kien intqal hekk fir-rigward:-*
“It should be noted from the outset that, technically, this case should not have been discussed on its merits, as the two grounds put forward to support a claim for nullity cannot stand together and mutually exclude each other. While claiming that the spouses had sufficient discretion to exclude an intention to marry (simulation),

[6] Qorti tal-Appell fil-11 ta’ Novembru 2011.

plaintiff is automatically excluding the grounds of lack of discretion; similarly, while claiming a lack of discretion, he is automatically rebutting the ground under paragraph (f), as this implies a positive act of discretion to exclude marriage."

Il-Qorti ser titratta iz-zewg kawzali izda naturalment fl-isfond tal-gurisprudenza nostrana fir-rigward ta' kawzali kontradittorji bhal fil-kaz odjern.

Nullita taht l-Artikolu 19(1)(d)

d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u ddmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha impossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg;

Ikkunsidrat;

Gie diversi drabi ritenut li d-decizjoni li wiehed jizzewweg tirrikjedi qabel xejn li wiehed jaghmel apprezzament ta' xi tfisser li wiehed jghix hajja mizzewga, bid-drittijiet u l-obbligi li tali decizjoni ggib maghha. Ghalhekk huwa imperattiv li biex jigu stabbiliti x'inhuma d-drittijiet u l-obbligi ta' koppja mizzewga, wiehed ihares lejn il-ligi civili kif regolat permezz tal-Kodici Civili.

Il-Kodici Civili fl-Artikolu 2 intestat ***Fuq il-Jeddijiet u d-Dmirijiet tar-Ragel u l-Mara Lejn Xulxin*** jelenka l-jeddijiet u d-dmirijiet li jitnisslu miz-zwieg:-

Artikolu 2.

(1) Il-ligi tippromwovi l-ghaqda u l-istabbilita' tal-familja.

(2) Il-mizzewgin ghandhom jeddijiet indaqs u jerfghu responsabbilitajiet indaqs matul iz-zwieg taghhom. Ghandhom id-dmir li jkunu fidili lejn xulxin u li jieqfu ma' xulxin kemm moralment kif ukoll materjalment.

(3) Il-partijiet fiz-zwieg ghandhom l-obbligu, kull wahda minnhom skond il-mezzi u l-hila taghhom, li jahdmu kemm jekk fid-dar kif ukoll barra mid-dar kif jinhtiegu l-interessi tal-familja, li jmantnu lil xulxin u li jikkontribwixxu ghall-htigiejiet tal-familja.

Ikkunsidrat;

Fis-sentenza **Alessandra sive Sandra Mc Monagle gia' Mamo vs Mario Mamo**[7], il-Qorti fissret illi sabiex jirrendi l-kunsens moghti ghaz-zwieg invalidu ai termini tas-subinciz (1)(d) tal-Artikolu 19, jehtieg illi:-

"*fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanzjali ossia gravi, minn dik il-fakolta' kritiko estimattiva jew kritko valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita' affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett.*"

[sottolinejar ta' din il-Qorti]

Il-gurisprudenza fir-rigward ta' difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju hija konkordi fis-sens illi d-difett li wiehed jevalwa, jifhem u jassumi d-drittijiet u dmirijiet essenzjali taz-zwieg, jew li japprezza u jifhem x'ifisser iz-zwieg u lhajja mizzewga, irid ikun wiehed gravi, tant illi m'huwiex kwalunkwe stat ta' immaturita` fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku, iwassal ghallannullament taz-zwieg minhabba nuqqas ta' *discretio judicii*.

[7] Prim'Awla tal-Qorti Civili fl-20 ta' Ottubru 2000.

Fis-sentenza **Mario Mizzi vs Maris Mizzi,** deciza mill-Qorti tal-Appell fil-15 ta' Novembru 2005, gie ritenut illi:-

"*Biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm l-inkapacita' psikika jew kostituzzjonali (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku) li wieħed jagħraf u jirrifletti jew li jiddeciedi liberament (jigifieri mingħajr impulsi nterni li jkunu neħħew il-liberta' ta' l-għażla tal-persuna li tkun) fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali.*"

Ikkunsidrat;

In-nuqqas tad-*discretio judicii* huwa tabilhaqq kuncett guridiku li ghandu affinita` inerenti mal-kapacita` ta' wahda mill-partijiet jew entrambi l-partijiet fiz-zwieg, li taghti kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg. In propositu, fis-sentenza **Charles Atkins v. Matilde Atkins**[8], inghatat spjegazzjoni dettaljata tal-kuncett ta' *discretio judicii* li huwa rikjest biex tikkonvalida l-kunsens matrimonjali:-

"*Il-kuncett tad-discretio judicii ma jirrikjediex maturita' shiha u perfetta fuq dak kollu li jirrikjedi z-zwieg, izda konoxxenza shiha ta' dak kollu li jkunu dehlin ghalih il-partijiet u cioe` ghall-obbligi u d-drittijiet konjugali kemm filprezent kif ukoll fil-futur. Inoltre l-partijiet irid ikollhom dik il-maturita' affettiva u cioe` dak kollu li ghandu x'jaqsam ma' l-emozzjonijiet u s-sentimenti taghhom fil-konfront ta' xulxin. Jekk xi wahda minn dawn l-elementi hija b'xi mod nieqsa, allura hemm difett tad-diskrezzjoni tal-gudizzju kif rikjest mill-ligi. ... Il-partijiet irid ikollhom dik il-maturita' li taghmilhom kapaci jirriflettu fuq l-obbligi, id-drittijiet u r-responsabbilitajiet li ggib maghha l-hajja mizzewga u jkunu ghalhekk kapaci jerfghu u jwettqu l-istess matul il-hajja matrimonjali taghhom.*"

---

[8] Prim'Awla tal-Qorti Civili fit-2 ta' Ottubru 2003.

Huwa rilevanti jigi senjalat ukoll li jinsab imfisser fil-gurisprudenza nostrana[9] illi b'immaturita` affettiva wiehed ma jifhimx sempliciment nuqqas ta' affett lejn il-parti l-ohra jew nuqqas ta' gibda lejha jew nuqqas ta' imhabba. Lanqas il-fatt li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficjentement jew ma tkunx hasbet jew irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga, ma jitqiesx necessarjament bhala difett ta' diskrezzjoni ta' gudizzju ghaliex f'kull kaz, id-difett riskontrat irid ikun wiehed serju u gravi.

Ikkunsidrat;

Illi mill-provi akkwiziti, ma jirrizultax li qabel iz-zwieg kien hemm sfond ta' diffikultajiet jew fatturi esterni fir-relazzjoni bejn il-partijiet, li setghu ma ghamluhiex facli ghall-partijiet sabiex jifformaw dik il-hajja mizzewga jew li jidhlu ghaz-zwieg b'mod matur u b'decizjoni libera taghhom. Fil-fatt jirrizulta illi ghal diversi snin wara li zzewgu il-partijiet hadmu flimkien tant illi kabru in-negozju li l-attrici kellha qabel iz-zwieg. Mhux biss talli dahlu ghall-pizijiet finanzjarji flimkien sabiex ottjenew facilitajiet bankarji. Sa hames snin wara li l-partijiet kienu zzewgu ma jidhirx li l-attrici kellha xi diffikulta' sabiex tmur f'ufficju governattiv u tiddikjara illi kienet ilha mizzewga mal-konvenut ghal diversi snin u li kienet taqbel li kellu jinghata c-cittadinanza Maltija. F'dawk is-snin, tenut kont li n-negozju tal-partijiet kien qed irendi sodisfacentement, ilpartijiet kienu ftehmu illi jhallsu sabiex iben l-attrici jmur ghal diversi snin sabiex ikompli bl-istudji tieghu f'pajjiz esteru kif l-istess ghamlu fir-rigward ta' hut il-konvenut. Ma jirrizulta xejn li jindika remotament illi xi parti jew ohra kienet aflitta minn xi patologija li ma kenitx ippermettiet volonta libera li jidhol ghaz-zwieg.

Il-Qorti tosserva ulterjorment illi lanqas gew riskontrati problemi bejn il-koppja wara z-zwieg hlief wara li kien ghadda certu zmien. Kif inhuwa risaput, decizjoni hazina jew ir-rejalizzazzjoni wara z-zwieg li l-koppja m'hijiex jew ma

---

[9] Ara r-rassenja tal-gurisprudenza in materja li tinsab fis-sentenza **Simon Cusens v. Romina Cusens**, *supra*.

ghadhiex kompatibbli, wahedhom ma jistghux isarrfu filvizzju tal-kunsens matrimonjali kontemplat mill-Artikolu 19(1)(d). Il-fatt li l-attrici tghid li wara certu zmien il-konvenut biddel l-attegjament tieghu lejha ma jinkwadrax anzi huwa eskluz mill-parametri tan-nuqqas tad-*discretio judicii*. Kif gie diversi drabi ritenut mill-Qrati taghna:-

"Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ma hux sempliciment nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati - in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju."

Lanqas huwa sufficjenti ghall-annullament taz-zwieg:-

"… *li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficjentement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju*[10].

Fin-nota ta' osservazzjonjijet taghha l-attrici tissottometti b'mod sussidjarju illi fl-eventwalita' li l-konvenut ma jitqiesx li qarraq lill-esponenti b'mod intenzjonat, il-mod kif huwa gab ruhu waqt iz-zwieg jikkonferma li l-kunsens tieghu kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha. Tissottometti inoltre illi l-mod kif gab ruhu jekk mhux premeditat, iwassal ghallkonkluzzjoni alternattiva li f'dak il-kaz dan ma japprezzax x'inhu l-mod tajjeb li huwa kellu jgib ruhu lejn l-attrici u li ma setax jitrattaha b'mod li jinqeda biha u bil-finanzi bil-mod kif ghamel.

[10] **Stellina-Maria Vella Haber v. Joseph Gatt –** deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-15 ta' April 1996.

Tali sottomissjoni tal-attrici pero' bl-ebda mod ma tista' twassal ghas-sejbien li l-kunsens tal-konvenut kien afflitt minn difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju dwar il-hajja mizzewga jew dwar id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga. L-element patologiku li l-ligi tikkontempla fid-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju huwa karenti ghall-ahhar fil-kawza odjerna.

Fil-fehma tal-Qorti, dak li minnu tilmenta l-attrici fil-konfront tal-konvenut ma jwassalx ghall-prova li fil-mument tal-ghoti tal-kunsens matrimonjali, xi hadd mill-partijiet kien nieqes fil-kapacita` u l-volonta` mehtiega biex jidhol gharrabta taz-zwieg. Pjuttost bil-kontra. Il-fatt li z-zwieg ta' bejn il-partijiet ma rnexxiex ma jwassalx awtomatikament ghall-konkluzjoni li kien hemm difett fil-kunsens matrimonjali taghhom. Kif inghad, l-immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni:-

"non si referiscono ad una piena e terminali maturita', non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di cio che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio' che puo' comportare la vita coniugale, ne' un perfetto equilibrio volitivo- affettivo,
ne' infine una conoscienza perfetta delle motivazzione della scelta matrimoniale. Ecco perche' riesce piu' appropriato l'uso del termine discrezione di gudizzju, che fa riferimento ad un certo discernimento, ma non implica il raggiungimento di una maturita' piena".[11]

Illi fil-kaz odjern ma rrizultax li l-partijiet, jew xi hadd minnhom, kellhom linkapacita` psikika li jifhmu l-obbligazzjonijiet matrimonjali li kienu dehlin ghalihom, jew li kellhom grad tant baxx ta' maturita` li rrendithom inkapaci li jaghrfu dawn l-obbligi. Lanqas ma huwa ppruvat li l-attrici jew il-konvenut kienu immaturi b'mod li l-kunsens matrimonjali taghhom kien vizzjat – ma jirrizulta lanqas hjiel ta' prova f'dan is-sens. Huwa rilevanti wkoll il-fatt li meta l-partijiet

---

[11] Pompedda – *Il Consenso Matrimoniale*, citat fis-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Civili **Nicholas Agius v. Rita Agius** deciza 25 Mejju 1995, u fis-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell **Caroline Grech v. Ian Borg** deciza fis27 ta' Jannar 2006.

izzewwgu kellhom entrambi 'il fuq minn tletin (30) sena. Il-fatt illi sussegwentement iz-zwieg falla ma jistax, wahdu, iwassal ghallkonkluzjoni illi xi hadd mill-partijiet dahal fiz-zwieg minghajr ma fehem lobbligi u doveri tal-hajja mizzewwga. Din l-allegazzjoni u allegazzjonijiet ohra maghmula mill-attrici fir-Rikors promotur u fix-xhieda taghha, fosthom lallegazzjoni illi abbuza mill-finanzi tal-komunjoni huma fatturi li jista' jkollhom relevanza fi proceduri ta' separazzjoni personali imma ma jistghux jitqiesu bhala bazi ghal dikjarazzjoni ta' nullita` taz-zwieg.

F'kull kaz ma jirrizultax li dawn il-fatturi xekklu jew fixklu il-volonta` talkonvenut li jaghti kunsens matrimonjali validu, u lanqas juru nuqqas ta' dixxerniment da parti tieghu dwar l-obbligi essenzjali taz-zwieg. Latteggjament u l-komportament tieghu kif deskritti mill-attrici jiccentraw fuq il-hajja taghhom wara z-zwieg u ma jirrilevaw xejn ta' portata dwar ilkomportament tieghu qabel iz-zwieg li jista' jwassal ghall-konkluzjoni li hu ma kellux il-grad ta' maturita` sufficjenti biex jaghti kunsens matrimonjali validu. L-istess konsiderazzjonijiet japplikaw bl-istess mod anke fil-konfront talattrici.

In konkluzjoni issir referenza wkoll ghas-sentenza fl-ismijiet **Christine Ellul v. Brian Ellul** deciza mill- Prim'Awla fil-21 Ottubru 2002, fejn il-Qorti ghamlet is-segwenti osservazzjoni:-

"Naturalment wiehed jasal biex jissimpatizza mal-qaghda taghhom illi z-zwieg ma rnexxiex kif forsi xtaqu huma. Dan pero` ma jinducix ghar-rizultat illi gie provat konkluzivament u b'mod moralment konvincenti illi l-kontendenti ma ghamlux l-ghazliet taghhom volutament u b'mod liberu ezenti minn pressjonijiet. Jekk l-ghazla singolari jew kongunta taghhom kienet zbaljata dan m'ghandux iwassal sal-punt li z-zwieg jisthoqqlu li jkun annullat. ... Kapaci wkoll jservi ta' pretest ghal kull min iz-zwieg tieghu ma jirnexxiex biex jannulla kuntratt li jisthoqlu invece jibqa' fis-sehh."

Il-Qorti hi tal-fehma li dawn il-konsiderazzjonijiet japplikaw perfettament ghall-kaz odjern.

Ghal dawn il-motivi, il-Qorti qed tiddeciedi illi t-talba attrici imsejsa fuq lArtikolu 19 sub-inciz (1) (d) tal-Kap. 255 hija infondata u ghalhekk qed tigi respinta.

Nullita' taht l-Artikolu 19(1)(f)

f) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga.

Huwa relevanti fil-konsiderazzjoni dwar in-nullita` o meno taz-zwieg bejn ilpartijiet taht il-kappa tal-Artikolu 19(1) (f), il-fatt illi kif gia` appena deciz, ilpartijiet ma kienux neqsin mid-*discretio judicii* sabiex jidhlu ghal rabta matrimonjali validu u pjuttost kellhom il-konoxxenza mehtiega tal-obbligi u drittijiet konjugali li kienu dehlin ghalihom. F'dan l-ipotesi fejn in-nullita` tazzwieg abbazi tal-Artikolu 19(1)(d) giet eskluza, huwa possibbli li tigi ravvizata n-nullita` abbazi tal-Artikolu 19(1)(f) cioe` l-eskluzjoni pozittiva ta' wiehed jew iktar mill-elementi essenzjali taz-zwieg da parti ta' xi hadd mill-partijiet. Dan jinghad ghaliex, naturalment, sabiex wiehed jeskludi z-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, irid ikun evalwa u fehem proprju x'inhuma dawn l-elementi.

Kif ritenut fis-sentenza **Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar et nomine**[12]:-

"Meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed (jew wahda)

[12] Prim'Awla tal-Qorti Civili, deciza 28 ta' April 2002.

minnhom, allavolja hu kapaci jaghti l-kunsens validu taz-zwieg, pero` bl-att tieghu hu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori z-zwieg……hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga." [sottolinejar ta' din il-Qorti]

Gie ulterjorment ritenut fis-sentenza **Al Chahid vs Mary Spiteri**[13] illi:-

"... wiehed jinnota li taht l-artikolu 19 (1) (f) trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta l-kunsens tieghu, kien gja mentalment dispost li ma jottemperax ruhu ma' xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghasseparazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estrmi tal-annullament taz-zwieg".

Illi l-gurisprudenza in materja hija konkordanti illi sabiex tigi milqugha talba ghal dikjarazzjoni ta' nullita' taz-zwieg taht l-Artikolu 19(1)(f), irid jigi necessarjament ippruvat ukoll li xi wiehed mill-partijiet eskluda z-zwieg innifsu jew wiehed mill-elementi necessarji taz-zwieg, kif ukoll li xi wiehed mill-partijiet huwa hati ta' simulazzjoni tal-kunsens tieghu jew taghha.

Skont kif ritenut fis-sentenza **Simon Cusens vs. Romina Cusens**[14], sabiex zwieg jigi kkunsidrat null ai termini ta' dan is-subinciz, irid jirrizulta ppruvat li entrambi l-partijiet jew xi hadd mill-partijiet tkun hadet decizjoni li ghalkemm ser tippartecipa fic-cerimonja taz-zwieg, hija tkun qieghda teskludi xi wiehed mill-elementi essenzjali taz-zwieg[15]. Fi kliem iehor, filwaqt li esternament tidher li qed taghti l-kunsens ghar-rabta matrimonjali, dik il-parti tkun fl-istess hin u minn qabel ma tat il-kunsens taghha, diga` mentalment eskludiet a priori d-

---

[13] Deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-5 ta' Gunju 2002.

[14] 104/2010, deciza minn din il-Qorti fl-10 ta' Dicembru 2014, u konfermata mill-Qorti ta' l-Appell fis-16 ta' Frar 2016.

[15] Tezisti gurisprudenza ampja in materja, fosthom is-sentenzi **Galea vs Walshi** (Prim'Awla tal-Qorti Civili – 30 ta' Marzu 1995); **Muscat vs Borg Grech** (Prim'Awla tal-Qorti Civili - 14 ta' Awissu 1995); **Joseph Zammit vs Bernardette Zammit** (Qorti ta' l-Appell – 27 ta' Jannar 2006).

dispozizzjoni taghha li tottempera ruhha ma' xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali.

Fl-istess vena, gie ritenut hekk fis-sentenza fl-ismijiet **Charles Atkins vs Matilde Atkins**[16]:-

"Tezisti simulazzjoni parzjali meta persuna teskludi biss wahda jew aktar millelementi essenzjali rikjesti biex jigi stabbilit iz-zwieg bhal per ezempju, leskluzjoni tal-prokreazzjoni u trobbija ta' l-ulied, jew l-eskluzjoni ta' l-obbligu tal-fedelta` lejn il-parti l-ohra".

"... rigward x'inhuma l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, dawn huma dawk l-elementi li dejjem gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet tal-hajja mizzewga u cioe` dik ta' unjoni permanenti, esklussiva u irrevokabbli, diretta ghal komunjoni ta' hajja u l-prokreazzjoni u t-trobbija ta' l-ulied."

Il-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **Abdel Wahed vs. Dr. Yana Micallef Stafrace et noe**[31], elenkat l-elementi essenzjali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil- "*komunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubilita' tar-rabta taz-zwieg, iddritt ghall-fedelta' u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' l-ulied*"[17]. L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza **Aquilina vs. Aquilina**[18] u fis-sentenza **Grech vs. Grech**[19]. "

---

[16] Deciza 2 ta' Ottubru 2003 mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili.

[31] Prim'Awla tal-Qorti Civili, deciza 14 ta' Lulju 1994.

[17] Citata mill-Qorti ta' l-Appell fil-kawza 237/14.

[18] Prim'Awla tal-Qorti Civili, deciza 30 ta' Jannar 1991.

[19] Prim'Awla tal-Qorti Civili, deciza 9 ta' Orrubru 1990.

Jibda biex jinghad li l-Qorti, bhal ma gie ampjament spjegat fis-sentenza hawn citata, ma tistax issib nullita' fiz-zwieg fit-tlitt kapi indikati mill-attur, izda semmai f'wiehed jew aktar minnhom. Dan ifisser li l-provi prodotti ghandhom jigu ezaminati ghal kull kap ta' nullita, u mhux it-tlieta flimkien. Huwa ferm evidenti li n-nullita' taht l-Artikolu 19(1)(d) mhuwiex applikabbli f'dan il-kaz. Dan ghaliex il-gurisprudenza nostrana tesigi li parti jkollha nuqqas serju ta' diskrezzjoni f'dak li jikkonsisti l-elementi taz-zwieg. Il-provi prodotti mill-attur ma wrewx dan in-nuqqas fil-konvenuta, u ghalhekk in-nullita' taht dan il-kap mhuwiex applikabbli ghall-kaz odjern.

Rigward iz-zewg kapi l-ohra, il-Qorti hi tal-fehma li l-fatti huma xi ftit differenti minn dawk tas-sentenza hawn ezaminata. L-attur jghid li l-mara tieghu ma riedetx ikollha x'taqsam mieghu sa mil-ewwel, hekk kif izzewwgu, u ma riedetx tfal minn ghandu. Dan gharrfitu bih wara z-zwieg, u mhux qabel. L-attur jghid ukoll li sahansitra sar jaf wara z-zwieg li hi kellha zewgt itfal minn zwieg precedenti, liema zwieg lanqas kien jaf bih. Mhux talli, anke l-fatt li dawn it-tfal kienu addottati minnha, u kienu jirresjedu ghand ohtha, dan ukoll sar jafu wara. Fil-fehma tal-Qorti, dawn il-fatti esposti mill-attur u mhux kontradetti mill-konvenuta juru difett serju fil-kunsens moghti mill-istess konvenuta biex hi tikkuntratta z-zwieg mal-attur b'mod validu. Li kieku wiehed jghid li kien hemm inkompatibilita' fil-karattri tat-tnejn, jew li kien hemm dizgwid ordinarju, huwa mod, izda li persuna zzomm mistur fatti bhal dawn minn zewggha, li jsir jaf bihom wara z-zwieg, huwa zgur nuqqas serju da parti tal-konvenuta, ghal liema nuqqas m'ghandux ibati l-attur. Jekk il-fatti esposti mill-attur huma minnhom, liema fatti gew anke ikkorroborati minn zewg xhieda ohra, allura juru bic-car li l-konvenuta eskludiet iz-zwieg minn hajjitha u hbiet mill-attur fatti important li aktarx setghu jaffettwaw l-ghazliet tieghu. Ghalhekk, fil-fehma tal-Qorti, in-nullita' ai termini tal-Artikolu 19(1)(c) u (f) huma ppruvati u applikabbli ghal dan il-kaz, u l-Qorti sejra tiddeciedi din il-kawza a bazi ta' dawn iz-zewg kapi ta' annullament.

DECIDE

Ghalhekk il-Qorti tiddeciedi l-kawza billi tilqa' t-talba tal-attur u tiddikjara z-zwieg ta' bejn il-partijiet bhala wiehed null a bazi tal-Artikolu 19(1)(c) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta.

Onor. Imhallef Anthony Vella **Cettina Gauci-Dep Reg**